

Normale veevervanging van melkvee

Normale veevervanging en hoge gezondheidskosten op high-techbedrijf

Ingmar Thomassen en André van der Kamp

Vergelijking van de veevervanging op het high-tech-bedrijf in de jaren 1999 – 2001 met het gemiddelde van de proefbedrijven over 1992-1999 laat een normale veevervanging zien op het high-techbedrijf. Hoge afvoer wegens uiervorm laat weinig ruimte voor selectie op andere kenmerken. Toepassing van vernieuwde aansluitsoftware van het automatisch melksysteem geeft mogelijkheden om de veevervanging flink te verlagen. Op het high-techbedrijf zijn de gezondheidskosten per koe en per kg melk hoog.

De dierenarts werd gemiddeld eens per week ingeschakeld; mastitis en vruchtbaarheid zijn de belangrijkste redenen hiervoor. Verbetering van de weerstand van de dieren door verbeteren van de energie-voorziening tijdens de productiepiek na het afkalven kan bijdragen aan het verlagen van de gezondheidskosten.

In een reeks van vier artikelen bespreken we het diermanagement op het high-techbedrijf. Dit laatste artikel gaat in op de veevervanging en gezondheidskosten. (zie voor algemene bedrijfsgegevens het artikel "Vruchtbaarheid op het high-techbedrijf" in *PraktijkKompas* 3 (2002))

Management op high-techbedrijf

Eén van de doelstellingen van het high-techbedrijf is het behouden van een gezonde veestapel met een goed dierwelzijn. Daarbij staat het streven naar een lange levensduur van de koe centraal. Vee wordt om diverse redenen afgevoerd. Veelal moet per individueel dier besloten worden deze wel of niet af te voeren, waarbij gezondheid en welzijn van de dieren zwaar wegen. Met de afvoerredenen "matige melkproductie" gaan we op het high-techbedrijf terughoudend om, omdat de hoogste lactatieproducties te verwachten zijn vanaf de derde lactatie. Bij automatisch melken kan uiervorm een reden tot afvoer zijn door problemen bij het aansluiten. De bedrijfsboer schakelt de dierenarts in bij problemen die niet zelf kunnen worden opgelost of bij twijfel. Het high-techbedrijf doet mee aan de gezondheidsprogramma's van de Gezondheidsdienst voor Dieren (zie kader bestrijdingsprogramma's) en aan IKB-Rund. Er vinden geen preventieve vaccinaties plaats, met uitzondering van de IBR-enting.

Normale afvoer melkvee

In tabel 1 staan de afvoerpercentages gegeven van het high-techbedrijf over de jaren 1999 - 2001. In 1999 was de veestapel nog in opbouw. Om het afleveren van veel melk snel te realiseren is in 1999 uitermate terughoudend omgegaan met het afvoeren van melkkoeien, wat resulteerde in een afvoer van 22 %. In de jaren 2000 en 2001 lag het totale percentage afgevoerde koeien ongeveer op het gemiddelde niveau van de proefbedrijven over 1992-1999, hoewel de dieren op het high-techbedrijf het gehele jaar zijn opgestald.

Uierproblemen, zowel uiervorm als uiergezondheid, vormen veruit de belangrijkste afvoerredenen. Ongeveer 30% van de

Tabel 1 Afvoer op het high-techbedrijf in percentage van het gemiddelde aanwezige melkvee¹ en de vergelijking met het gemiddelde van de proefbedrijven²

Kengetal	1999		2000		2001		Gem. proefbedrijven (1992 – 1999)
Afvoer wegens vruchtbaarheid	1	(5%)	5	(15%)	4	(11%)	7
Afvoer wegens klauwproblemen	1	(5%)	1	(3%)	3	(9%)	2
Afvoer wegens productie	3	(13%)	4	(12%)	3	(9%)	-
Afvoer wegens uierproblemen	10		23		21		6
- afvoer wegens vorm	6	(27%)	9	(26%)	11	(31%)	-
- afvoer wegens gezondheid	4	(18%)	14	(41%)	10	(29%)	-
Afvoer overige redenen	7	(32%)	1	(3%)	4	(11%)	18
Totale afvoer (%)	22	(100%)	34	(100%)	35	(100%)	33

1 tussen haakjes () is de procentuele verdeling naar afvoerredenen voor alle afgevoerde dieren vermeld; per jaar telt de totale afvoer op tot 100 %

2 het betreft hier alle proefbedrijven met melkvee van het Praktijkonderzoek Veehouderij

Tabel 2 Aantal melkkoeien op het high-techbedrijf dat één of meerdere keren een stofwisselingsziekte heeft gehad, uitgedrukt in percentage van de gemiddelde aanwezige melkkoeien

Kengetal	1999	2000	2001	Gem. proefbedrijven (1992 – 1999)
Melkziekte ¹	14	16	14	18
Slepende melkziekte	9	4	5	5
Lebmaagdraaiing	1	3	7	2

¹ Als percentage van het aantal afgekalfde dieren

afgevoerde koeien wordt afgevoerd wegens uiervorm. Door dit hoge percentage blijft er weinig ruimte over voor selectie op andere kenmerken. De bedrijfsboer was gedwongen om dieren die hij bijvoorbeeld zou willen afvoeren wegens vruchtbaarheidsproblemen toch langer aan te houden, omdat anders het aantal dieren te veel zou teruglopen. Hierdoor zijn bijvoorbeeld de vruchtbaarheidsresultaten van de veestapel negatief beïnvloed. Inmiddels is de aansluittechniek van het automatisch melksysteem verbeterd, waardoor dieren die eerder moeilijk aan te sluiten waren nu nauwelijks of geen problemen meer geven. Verwacht wordt dan ook dat het percentage dieren dat wegens uiervorm wordt afgevoerd zal dalen en dat hiermee mogelijkheden ontstaan om andere kenmerken zwaarder te laten wegen bij de afvoer van dieren.

Op termijn zal de afvoer kunnen worden verlaagd. Daarom is de streefwaarde voor veevervanging voor de komende jaren aangescherpt tot ruim onder het gemiddelde, namelijk 25 %.

Preventieve maatregelen

De daling in het aantal gevallen slepende melkziekte (tabel 2) is te danken aan een aanpassing in het voeren; per koe wordt een voeradvies opgesteld op basis van productie en conditie. Het high-techbedrijf probeert via preventie de dierziekteincidentie terug te dringen. Preventieve maatregelen zijn met name klauwbekappen, voorkómen van mastitis door gebruik van droogzetpreparaten, IBR-vaccinatie en het toedienen van

propyleenglycol ter voorkóming van slepende melkziekte. In 2000 en de eerste helft van 2001 is mogelijk door te abrupte overgang van afgekalfde dieren naar een krachtvoerrijk en structuur-arm rantsoen het aantal lebmaagdraaiingen sterk toegenomen. Door de krachtvoergift te verminderen en de opname van structuur in het ruwvoer te verbeteren is dit probleem sinds het vierde kwartaal van 2001 vrijwel niet meer voorgekomen.

Hoge gezondheidskosten

De dierenarts bezocht het high-techbedrijf in 1999, 2000 en 2001 gemiddeld 51 keer per jaar. Naast de maandelijkse drachtigheidscontrole komt hij vaak voor behandeling van een mastitis of voor andere vruchtbaarheidsproblemen. De visitekosten zijn daardoor ook hoog. De gezondheidskosten (tabel 3) zijn opgebouwd uit behandelkosten en kosten voor medicijnen. Kosten voor

certificering, zoals dierziekte-bestrijdingsprogramma's zijn hierin ook opgenomen. De gezondheidskosten op het high-techbedrijf zijn zowel per kg melk als per koe hoog. De kosten per kg melk en per koe verschillen tussen de jaren 1999 en 2000 weinig, ondanks een productiestijging van ruim 90.000 kg melk.

Bestrijdingsprogramma	Status (mei 2002)
Salmonellose	onverdacht
BVD	Observatie
IBR	Enting
Para-tbc	9, onverdacht
BSE	Vrij
Leucose	Officieel vrij
Brucellose	Officieel vrij
Leptospirose	Vrij
Tuberculose	Officieel vrij

Tabel 3 Jaarlijkse gezondheidskosten, normatieve gezondheidskosten en melkproductie van het high-techbedrijf van 1999 - 2001 en het gemiddelde van de proefbedrijven over 1992-1999

	1999	2000	2001	Gem. proefbedrijven (1992 – 1999)
Gezondheidskosten in eurocent per kg melk ¹	1,37	1,36	1,73	0,98
Gezondheidskosten in euro per koe (incl. jongvee)	131	138	158	79
KWIN-norm in euro per koe (incl. jongvee) ²	88	93	87	78
Bedrijfsproductie (kg melk per jaar)	663.920	754.620	686.740	-

¹ gebaseerd op de afgeleverde melk in kg/ jaar van 1 januari tot 31 december

² normbedragen voor KWIN 1999/2000 zijn €0,68 per 100 kg melk per koe + €39,03 per kalf+ €17,24 per pink

In het jaar 2001 zijn de kosten duidelijk hoger. In de zomermaanden van 2001 zijn er ziekteverschijnselen geconstateerd onder het vee die volgens de dierenarts wijzen op een virusinfectie. Helaas kon met lab-analyses de ziekteverwekker niet worden achterhaald en konden er geen aanwijsbare oorzaken worden gevonden.

De ziekteverschijnselen betroffen o.a. een scherpe daling van de productie, mastitis, dikke hakken, koorts en gebrek aan activiteit. Hoge kostenposten zijn vooral de visites van de dierenarts, de gezondheidsdienst en behandelingen van mastitis en vruchtbaarheid.

In het kort...

Het afvoerpercentage op het high-techbedrijf lag in 1999 – 2001 op een gemiddeld niveau. Een groot aandeel van de afvoer betrof afvoer vanwege uivorm, waardoor er weinig

ruimte overbleef voor selectie op andere kenmerken. Dit werkt nadelig op de productie, gezondheid en vruchtbaarheid van de veestapel. Door inmiddels uitgevoerde vernieuwing van de aansluitsoftware op het automatisch melksysteem mag hier voor de toekomst een verbetering in worden verwacht. De gezondheidskosten op het high-techbedrijf waren in 1999 – 2001 hoog. Hoge kostenposten betreffen behandelingen van mastitis en vruchtbaarheid. Door verbetering van de energie-opname in de periode na het afkalven kan wellicht bijdragen aan een betere weerstand van de dieren en een verlaging van de gezondheidskosten tot gevolg hebben.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van c.q. wordt gefinancierd door het Productschap Zuivel.

Hoge gezondheidskosten en veel dierenartsbezoeken op het High-techbedrijf